

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 507/2011-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. februára 2012 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Mgr. K. P., N., zastúpenej advokátkou JUDr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. K. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010 p o r u š e n é b o l o .

2. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010 konal bez zbytočných prietahov.

3. Mgr. K. P. priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré jej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Mgr. K. P. trovy konania v sume 306,33 € (slovom tristošesť eur a tridsaťtri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. E. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 507/2011 z 13. decembra 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. K. P. (ďalej len „sťažovateľka“) v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti bola sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietnutá.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne (v spore o náhradu škody z titulu škody na zdraví) podala 26. apríla 2010 odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 285/2004 z 12. marca 2010, pričom okresný súd 24. júna 2010 predložil súdny spis spolu s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného poukázala na to, že vo februári 2004 podala okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhala náhrady škody na zdraví vzniknutej v súvislosti s dopravnou nehodou, ku ktorej došlo 27. apríla 2003 a ktorej bola účastníčkou.

Keďže od postúpenia spisu krajskému súdu (24. jún 2010) uplynulo už takmer 17 mesiacov a napriek urgenciám krajský súd v odvolacom konaní o veci dosiaľ nerozhodol, sťažovateľka sa domáha, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že krajský súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010 porušil jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby mu zároveň prikázal konať v jej právnej veci bez zbytočných prietáhov, aby jej priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 € a úhradu trov konania.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3682/11 z 11. januára 2012, v ktorom okrem iného uviedol:

«... pokiaľ ide o samotnú právnu vec, navrhovateľka si v predmetnom konaní uplatňuje náhradu škody z titulu náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu, ktorý utrpela pri dopravnej nehode, spôsobenej inou osobou. Nárok si uplatnila podľa ustanovenia § 7 ods. 3 vyhl. č. 32/65 Zb. o odškodňovaní bolesti a za sťaženie spoločenského uplatnenia. Návrh na začatie konania bol na Okresný súd Bratislava I doručený dňa 26. 02. 2004 a vo veci tento súd rozhodol až rozsudkom zo dňa 12. 03. 2010. Predmetná vec bola Krajskému súdu v Bratislave predložená súdom prvého stupňa na rozhodnutie o podanom odvolaní dňa 24. 06. 2010...

V danom prípade nejde síce o skutkovo zložitý spor, zložitejšia je právna otázka, t. j. posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku na odškodňovanie bolesti a za sťaženie spoločenského uplatnenia nad rámec základného odškodnenia podľa ustanovenia § 2 ods. 1, § 4 ods. 1 v spojení s § 6 ods. 1 a § 7 ods. 1 a 3 Vyhlášky č. 32/65 Zb.

Predsedníčka senátu „7 Co“ ďalej k veci uviedla, že si je plne vedomá práva každého účastníka na prerokovanie jeho veci v primeranej lehote, čo sa v danom prípade nestalo, a preto v záujme čo najskoršieho skončenia veci vytýčila prerokovanie veci na deň 13. 03. 2012. Z toho dôvodu tiež súhlasila s tým, že je možné zapožičať predmetný spis Ústavnému súdu Slovenskej republiky... na dobu, primeranú na jeho preštudovanie, t. j. maximálne do 20. 02. 2012.»

Predsedníčka krajského súdu na doplnenie vyjadrenia poukázala aj na dôvody uvádzané predsedníčkou senátu 7 Co, prostredníctvom ktorých chce objasniť, prečo dosiaľ nebolo rozhodnuté o odvolaní sťažovateľky proti prvostupňovému rozsudku. V súvislosti

s tým uvádza, že «Predmetná právna vec bola Krajskému súdu v Bratislave predložená súdom prvého stupňa na prerokovanie odvolania navrhovateľky dňa 24. 06. 2010 (a v senáte „7 Co“ bola podľa dohodnutých pravidiel delenia vecí medzi jednotlivých členov senátu pridelená JUDr. M. H.).

Po zrušení senátu „7 Co“ k 31. 12. 2010, bola táto vec náhodným výberom pridelená do senátu „14 Co“ a v rámci neho JUDr. E. S., druhej predsedníčke tohto senátu. Celkom bolo zo senátu „7 Co“ preradených do senátu „14 Co“ 96 vecí, ktoré tento senát vybavoval popri svojich veciach spolu s novým nápadom v roku 2011. Až na 8 vecí, t. j. 88 prevzatých vecí zo senátu „7 Co“ bolo v senáte „14 Co“ pridelených menovanej predsedníčke senátu „7 Co“ – JUDr. E. S., z ktorých 14 vecí bolo z roku 2009, a ktoré bolo potrebné urýchlene rozhodnúť spolu s ďalšími prednostnými vecami v zmysle Osobitných zásad platných pre občiansko-právne kolégium, ktoré sú súčasťou Rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave. Aj medzi prevzatými vecami bolo viac takýchto vecí (medzi nimi aj predmetná vec) a vo väčšine z nich už bolo rozhodnuté.

V priebehu roka 2011 nebola vec okrem už uvedených dôvodov prerokovaná mimo iného aj z toho dôvodu, že JUDr. E. S. bola Dodatkom č. 13 k Rozvrhu práce na kalendárny rok 2011, okrem senátu „14 Co“ zaradená aj do novovytvoreného senátu „16 Co“ ako predsedníčka tohto senátu. Okrem toho bola JUDr. E. S. v priebehu celého roka 2011 zaradená aj v senáte „16 CoD“.

S uvedeným vyjadrením predsedníčky senátu „7 Co“ tunajšieho, odvolacieho súdu, sa stotožňujem.».

K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľka zaujala stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu faxom 30. januára 2012, v ktorom okrem iného uviedla:

„V časti II. podaného vyjadrenia predsedníčka krajského súdu uvádza, že sa stotožnila s vyjadrením predsedníčky senátu, ktorá vo svojom prípise (ktorý nám nebol doručený) uvádza, že spis bol pridelený viacerým senátom. Akosi opäť vyjadrenie predsedníčky súdu obišlo tú skutočnosť, že spis po podanom odvolaní bol na krajský súd doručený 24. 06. 2010 a senát 7 Co bol zrušený 31. 12. 2010, teda po uplynutí 6-mesačnej nečinnosti krajského súdu. I po pridelení spisu novému senátu sa viac ako 15 mesiacov nekonalo a termín pojednávania vytyčený na marec 2012 je len vďaka ústavnej sťažnosti. Pre sťažovateľku je úplne nepochopiteľné vyjadrenie predsedníčky súdu, ktorá uvádza, že

po pridelení vecí novému senátu 14 Co zrejme v januári 2011, ako ospravedlnenie nečinnosti súdu uvádza, že predsedníčka senátu mala pridelených 14 vecí z roku 2009, ktoré bolo treba urýchlene rozhodnúť. Po takomto vyjadrení nutne vznikne myšlienka, či senát za celý rok 2011 vybavil len 14 vecí z roku 2009, pretože aj vec navrhovateľky, ktorá napadla v roku 2010, bolo treba prednostne vybaviť, pretože podľa čl. 6 Európskeho dohovoru práve veci spojené s vymáhaním nárokov z ublíženia na zdraví, sú konania, ktoré majú prebehnúť s väčšou rýchlou.

Sťažovateľka si je vedomá, že súdy majú veľký nápad vecí, v masmédiách sa opakovane uvádza, že súdy sú preťažené, pričom aj keď sa nechce dotknúť činnosti súdov, sťažovateľka dnes asi ťažko uverí, že súdy konajú rýchlo, účinne, a spravodlivo v záujme ochrany práv účastníkov, keď jej súdne spory trvajú takmer 8 rokov a nebyť opakovaných sťažností na prieťahy v konaní, je otázne, či by v tomto čase už súdy prvého stupňa vo veci rozhodli.

Samotné sťažnosti na prieťahy v konaní a postavenie sa do úlohy kverulanta vôbec nie je postavením sťažovateľky, z ktorého má radosť. Sťažovateľka napriek otrasnému zážitku, ktorý prežila a dôsledkom, ktoré si poniesie po celý život, nemá záujem ani snahu strpčovať život ani sudcom, ani iným osobám. Chce ukončiť len aspoň časť svojich útrap spojených so súdnym konaním, keď častokrát, keď sa domáhala náhrady škody, ktorá jej evidentne patrí, t. j. svojich nárokov, bola priamo i nepriamo postavená do pozície osoby, ktorá má snahu získať finančné prostriedky na úkor odporcu.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jej vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP v znení účinnom v relevantnom čase, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou

doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v preskúmanom konaní bol krajským súdom vykonaný jediný procesný úkon až po takmer 19 mesiacoch od predloženia súdneho spisu okresným súdom (24. jún 2010), a to keď pokynom z 10. januára 2012 (t. j. až po podaní sťažnosti ústavnému súdu, o čom už mal krajský súd vedomosť) bol nariadený termín pojednávania na 13. marec 2012. Vzhľadom na to, že predmetom sporu je rozhodovanie o žalobe sťažovateľky z titulu náhrady škody na zdraví, povaha tohto konania determinuje ponímanie pojmu zbytočné preťahy a osobitne starostlivý a efektívny prístup konajúceho súdu v prísnejšom meradle, než je to pri iných sporoch, ktoré sa netýkajú existenčných otázok účastníka konania. Na to však krajský súd neprihliadol. V súvislosti s uvedeným aj keby ústavný súd pripustil určitú mieru právnej zložitosti sporu, nemožno túto okolnosť vzhľadom na to, že krajský súd bol v tejto veci v podstate nečinný, zohľadniť na ospravedlnenie doterajšej dĺžky namietaného konania. Vplyv prípadnej skutkovej zložitosti veci nie je podľa názoru ústavného súdu potrebné podrobnejšie vyhodnocovať, pretože krajský súd neurobil vo veci (okrem už spomínaného nariadenia termínu pojednávania) žiaden procesný úkon, a preto doterajšia dĺžka konania nemohla byť závislá ani od skutkovej zložitosti sporu.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom krajským súdom došlo k zbytočným preťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných preťahov.

Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľky v súvislosti s doterajšou dĺžkou konania.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska, či v preskúmanom konaní došlo k zbytočným preťahom, posudzoval samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd, ako už bolo uvedené, okrem už spomenutého nariadenia termínu pojednávania na 13. marec 2012 bol v doterajšom priebehu napadnutého konania bez relevantného dôvodu takmer 19 mesiacov úplne nečinný.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumenty uvedené vo vyjadrení krajského súdu z 11. januára 2012 odôvodňujúce svoje nekonanie poukazovaním na početnosť iných vecí, o ktorých je potrebné rozhodnúť.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 73/07)) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 248/2010 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom krajského súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľka domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na to, že namietaný postup vo veci v nej vyvoláva pocit bezmocnosti, neistoty a nedôveru v rozhodovaciu činnosť súdov, čo má negatívny vplyv na jej zdravotný stav.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania krajského súdu vedeného pod sp. zn. 7 Co 248/2010, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu a najmä, čo je pre sťažovateľku „v stávke“ (vec súvisiaca s existenčnou otázkou sťažovateľky), tiež to, že napadnuté odvolacie konanie nadväzuje na konanie prvostupňového súdu, ktoré začalo ešte vo februári 2004, a v neposlednom rade aj skutočnosť, že vyhodnocované konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou JUDr. E. B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 306,33 € je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky úhradu trov konania v požadovanej sume.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2012